

Krisesamfundet

(<https://www.krigsvidenskab.dk/application/files/9216/1658/6601/krisesamfundet-boganmeldelse.jpeg>)
(<https://www.krigsvidenskab.dk/application/files/9216/1658/6601/krisesamfundet-boganmeldelse.jpeg>)

()

Forfatter: Mikkel Vedby Rasmussen.

Titel: Krisesamfundet.

Forlag: Informations Forlag.

Antal sider: 214.

Anmelder: Rasmus Dahlberg.

Rating: 4.

”Du må aldrig lade en alvorlig krise gå til spilde,” udtalte præsident Obamas stabschef Rahm Emanuel i 2008 under finanskrisen med reference til den neo-liberale økonom Milton Friedmans forkærlighed for samfundsøkonomier under pres. Professor i statskundskab på Københavns Universitet Mikkel Vedby Rasmussen har taget stabschefen på ordet, og udgivet én af de første (men helt sikkert ikke den sidste) lærde bøger om coronapandemien i Danmark i skarp konkurrence med bl.a. katastrofejuraprofessor Kristian Laut. Mikkel Vedby Rasmussen stod fra 2006 til 2014 i spidsen for Dansk Institut for Militære Studier/Center for Militære Studier, og efter en kort karriere som kontorchef i Forsvarsministeriet har han beklædt først institutlederposten, og siden 2019 været dekan for det Samfundsvidenskabelige Fakultet på Københavns Universitet.

Mikkel Vedby Rasmussens lille bog om *Krisesamfundet* handler dels om coronapandemien, som den udsplillede sig i Danmark i 2020 med fokus på den store nedlukning af landet den 11. marts, dels om begrebet i sig selv som en analytisk ramme for at forstå det samfund, der ikke længere undgår eller styrer gennem kriser, men derimod befinder sig i en konstant krisetilstand. Her trækker Rasmussen igen på økonomen Friedman og ikke mindst Schumpeter, når han forklarer, hvordan ”krisekraterne”, altså krisesamfundets mest begejstrede indbyggere, ser muligheder i stedet for begrænsninger, når det buldrer og brager. Karakteristikken af ”krisekraterne” minder mig i øvrigt om min gamle kontorchef fra Beredskabsstyrelsen, som havde en tegning hængende på sin opslagstavle af en superhelt, som krænger dragten ned og afslører, at han under den bærer et jakkesæt. Teksten på tegningen lød: ”Who are you gonna call? Embedsman!”

En klassisk definition på katastrofen er, at den er ”krisen minus håb”, hvilket indikerer, at krisen også på samfundsplan skal forstås i den hippokratiske tradition som en ”tilspidsning”, altså en passage i tid gennem nogle kvaler, som patienten (i dette tilfælde samfundet) enten kommer godt og måske lige frem styrket igennem, eller også bliver det ved med at gå ned ad bakke, indtil døden i form af det endelige kollaps indtræffer. Rasmussen har et skarpt blik for det, vi i katastrofehistoriebranchen har vidst længe: Kriser og katastrofer blotlægger strukturer og mønstre i vores samfund, organisationer og familier, som ellers ville være skjult for iagttageren. Han taler ligefrem om, at dele af ”samfundets motor” (s. 17) blev synlig under nedlukningen i foråret 2020, hvilket alle, som havde den blandede fornøjelse at gennemleve denne tid, nok kan skrive under på. Betydningen af et håndtryk, hjemmearbejdets velsignelser (undtagen kombineret med hjemmeskoling) og den for mange overraskende begrænsede intensivkapacitet, i et ellers frygteligt dyrt sundhedsvæsen, var indsigter, vi tog med os fra 2020, hvor ”*Pandemic fine*” blev det nye udtryk for, at ”jeg er ikke død eller har senfølger, bare nedtrykt i al almindelighed”.

Mest interessant i bogen er Rasmussens analyse af det brud med sektoransvarsprincippet, som regeringen gennemførte allerede under den første del af coronakrisen i første halvdel af 2020. Efter Den Kolde Krig besluttede man ellers at nedlægge Civilforsvaret, som dengang skulle tage over i tilfælde af krig og kriser, og i stedet gøre de respektive samfundssektorer ansvarlige for opretholdelse af egen drift både i normal- og krisesituationer. Det har fungeret fint siden da, ikke mindst fordi det er omkostningsreducerbart, hvilket i Rasmussens analyse var det eneste, der talte, i de årtier, hvor Finansministeriet var det største dyr på samfundssavannen. Det lavede coronapandemien imidlertid om på, for en krise er lig uforudsigelighed, og dér kommer regnedrengene til kort. I stedet tog Statsministeriet et fast greb om kontrollen med assistance fra Justitsministeriet, under vis ressort den nye ”Krisestyrelse” kom til at ligge. Godt nok i en lettere kastreret version med fokus på forsyningssikkerhed. Alligevel var det et markant opgør med sektoransvarsprincippet, som fortjener langt mere debat og forskning, end Rasmussens gode,

men overfladiske, analyse kan levere. Gid vi havde et Center for Samfundssikkerhed i dette land, hvorfra rapporter om sådanne emner kunne flyde i en ligeså lind strøm som de militære analyser fra Mikkel Vedby Rasmussens eget gamle center.

På baggrund af et historisk perspektiv, som begynder i Antikken med Thukydide, Hippokrates og Galens tanker, definerer Rasmussen krisesamfundet som "en social institution, hvor krisen ikke er en undtagelsestilstand, men en normaltilstand." I de gode, gamle dage var krisen den ualmindelige situation, det momentane ophør af normalitet, som når to verdensledere i 13 dage udfordrede hinanden om opstilling af nogle atommissiler i Cuba. Før eller senere skulle der nok komme styr på situationen igen, så alle kunne vende tilbage til normaliteten. Nu afløser den ene krise den anden uophørligt, kun konteksten skifter: klima, økonomi, politik, sikkerhed, pandemi og så forfra igen. Krisesamfundet i praksis karakteriserer Rasmussen som en konstant test af alles evne til at håndtere kriser store som små. Mens jeg skriver disse linjer, har vi i familien igen klaret os gennem en akut én af slagsen, da yngstebarnets vuggestue klokken 15.00 her til eftermiddag blev coronanedlukket fra i morgen tidlig og en uge frem. Den agilitet, som for blot et år siden var noget, vi lo af i lidt for smarte stillingsopslag, er i krisesamfundet blevet hvermandseje i en sådan grad, at vi allerede næsten ikke tænker over det mere, men bare *handler*.

En væsentlig pointe i analysen af den konkrete krises forløb er, at det først og fremmest er stater, som har handlet under coronapandemien og ikke internationale institutioner. I Rasmussens analyse bliver Fukuyama og hans tese om historiens endeligt fra begyndelsen af 1990'erne fundet frem og støvet af, så den kan bruges til at udråbe historiens genkomst i form af coronapandemien, der ses som den første krise siden afslutningen på Den Kolde Krig med både nationale, internationale, systemiske og globale implikationer. Igen bruger Rasmussen krisen som en analytisk høvl, der skræller lagene af og udstiller staternes forskelligheder: Var det den danske model med stærk politisk styring eller svenskernes teknokratiske ekspertregime, der i sidste ende viste sig mest velegnet til at bekæmpe den usynlige fjende? Rasmussen drager ingen konklusioner, det er hans analyse trods alt for prematur til, men han kridter banen godt og grundigt op.

Med sit valg af titel lægger Mikkel Vedby Rasmussen sig i slipstrømmen af et klassisk værk som Ulrich Becks *Risikosamfundet*, og man må have respekt for ambitionen, selv om udførelsen ikke umiddelbart katapulterer *Kriseramfundet* ind i samme liga af sociologiske samfundsdiagnoser. Bogen er med overlæg hurtigt skrevet (og hurtigt læst), hvilket slet ikke er tosset, for det giver den et klummeagtigt præg, som vil være læsere af *Weekendavisens* ugentlige dosis Vedby Rasmussen-viden bekendt. Jovet, der er et par smuttere, såsom at 1. Slesvigske Krig her varer et år ekstra (s. 50), hvilket vel så gør den til Fireårskrigen (1848-1852), mens Cubakrisen i bogen fandt sted i 1963 og ikke 1962 (s. 47). Det er ikke desto mindre dejligt, at en klog og tænksom universitetsprofessor sætter sig ned og skriver en lille, hurtig bog, som kommer ud at arbejde i det (krise)samfund, den handler om, frem for udelukkende at publicere for de få i internationale fagfællebedømte tidsskrifter. Mere af det, tak.

